zien kan. De bijvoeging in Hand. 7 : 20 »*voor Goa*" wordt dan ook door schier alle uitleggers opgevat als een superlatieve uitdrukking, en daarom hebben onze vertalers het terecht door »uitnemend schoon« weergegeven. Zekerheid aangaande Mozes, wedergeboorte als kind hebben we op grond van dezen tekst dus niet, en het is beter geen twijfelachtige bewijzen aan te halen.

Ook wat aangaande Samuel, het kind van Jerobeam en Obadja ons gemeld wordt, heeft voor dit vraagstuk geen beslissende kracht, omdat er in geen van deze gevallen een klare en duidelijke uitspraak gedaan wordt aangaande een genadewerk Gods, dat reeds bij hun geboorte zou zijn geschied. Wat Samuel betreft lezen we alleen, dat zijne moeder hem, het van God afgebeden kind, »al de dagen, die hij leven zou, den Heere had overgegeven" (I Sam. 1 : 28); dat ze hem daarom reeds als kind naar het heiligdom te Silo bracht, waar hij groot werd of opwies bij den Heere (I Sam 2 : 21) wat niet alleen zeggen wil in de nabijheid van Gods heiligdom, maar ook onder Gods zegen en bijstand; en de openbaring, die God hem reeds als knaap geworden deed, evenals het kinderlijk-vrome antwoord: spreek Heere, want uw knecht hoort (I Sam. 3 : 10) bewijzen zeker wel, dat Samuel van jongs af den Heere gediend heeft, evenals ook Obadja, de hofmeester van Achab, dit aangaande zich zelf getuigt (I Kon. 18 : 12). Als bewijs van vroege godsvrucht kunnen Samuel en Obadja dus zeker gelden; voorzooverre de strijd gaat tegen de Methodistische opvatting, alsof de bekeering altoos op later leeftijd plaats vindt, kan men zich op deze voorbeelden terecht beroepen. Een bekeering in Methodistischen zin heeft bij beide nooit plaats gevonden en waar hun dienen Gods terug reikt tot hun vroegste jeugd, mag daarom wel aangenomen worden, dat zij reeds zeer jong wedergeboren zijn; maar een stellige uitspraak desaangaande geeft Gods Woord ons in deze gevallen niet.

En hetzelfde geldt evenzeer van het kind van Jerobeam. Dat God de Heere dit kind vroeg weg nam, voordat het schrikkelijke oordeel over het huis vanJ erobeam kwam, omdat in dit kind iets goeds voor den Heere gevonden werd (I Kon. 14 : 13) wettigt zeker het vermoeden, dat dit kind te midden van dit goddelooze Koningshuis, dat van den Heere afgevallen was, den Heere diende en vreesde. Maar meer dan dit wordt van dit kind ons niet gezegd, en daar elke nadere aanduiding omtrent den leeftijd van dat kind en van hetgeen in dat kind in Gods oogen goed was, ontbreekt, kan ook aan dit voorbeeld geen afdoend bewijs worden ontleend.

Anders daarentegen staat het met de uitspraken aangaande David, Jeremia en Paulus, omdat hier van een daad Gods reeds bij de geboorte gesproken wordt. David zegt in Psalm 22 : 11 van zich zelf: »op U ben ik geworpen van de baarmoeder af, van den bulk mijner moeder aan zijt Gij *mijn God*." Tot Jeremia wordt bij zijn roeping tot profeet door God gezegd: »Eer ik U in moeders bulk formeerde, heb Ik u geheiligd." (Jer. 1 : 5). En Paulus getuigt aangaande zich zelven, »dat God hem van zijner moeders lijf af afgezonderd had."

Op de beteekenis van dit drietal uitspraken moet daarom nog nader worden ingegaan.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

Dr. A. Kuyper, De wortel in de dorre aarde. Openingsrede ter Deputaten-vergadering van 2 November 1916. J. H. Kok — 1916 — Kampen.

Hoewel ik mij van bespreking van politieke geschriften in deze Leestafel, op voor mij voldoende gronden, steeds onthoud, meen ik voor deze rede van den Leider der anti-revolutionaire partij een uitzondering te moeten maken. 'n Uitzondering, die haar rechtvaardiging vindt in de omstandigheid, dat die rede de beteekenis van het, met het leven onzer Gereformeerde kerken innig saamhangend Calvinisme op zoo heldere en duidelijke wijze weer ter sprake brengt, dat haar bespreking in ons blad, hetwelk zich aandient als de herauut dier kerken, door wel niemand, bij nadere bezinning, voor als »niet-ter-plaatse« zal worden geacht.

* *

Voor mij is het houden dezer rede door Dr. Kuyper in het leven van ons, Calvinisten een evenement. 'n Gebeurtenis wel naar aanleiding van de buitengewone Deputaten-vergadering, die op 2 November j.l. te Utrecht saamkwam, maar haar oorzaak vindend in den machtigen drang tot bezieling voor het Calvinisme als »het Christendom van groote keur« waarvan de persoonlijkheid van hem, die haar hield, op het innigst doordrongen is. 'n Evenement, een gebeurtenis waarvan dan ook, omdat zij dus veroorzaakt is, op haar beurt een werking kon uitgaan, die lang niet overbodig was sedert het, in den jongsten tijd, mode is geworden over inzinking, verbastering, verwording van het Calvinistisch leven ten onzent te klagen.

Ook van de nu in druk vastgelegde rede kan, naar ik op grond van eigen ervaring mag zeggen, zulk een bezielende en daarom bemoedigende werking uitgaan. Bezien onder dit aspect, wil ik De wortel in de dorre aarde hier bespreken om hen, die deze rede niet hebben aangehoord en ook nog niet hebben gelezen, er toe te brengen alshog het laatste te doen. Mocht mij dit gelukken, dan twijfel ik geen oogenblik of aan bezonken overdenking van haar inhoud, zal zich bij hen een even weldadig gevoel van alle depressie te bovenkomend enthusiasme verbinden, als zich bij mij onder en na de lezing aan haar inhoud verbond.

Laat mij, alvorens van wal te steken, nog mogen zeggen, dat de esthetische bekoring, die van den vorm dezer rede op mij uitging, niet minder sterk was dan het zooeven genoemde lustgevoel der heraderning dat haar inhoud mij gaf. En ik twijfel dan ook weer niet of op ieder lezer, wiens gemoed voor literair kunstschoon ook maar eenigszins ontvahkelijk is, zal van de lezing van De wortel in de dorre aarde een dergelijke bekoring uitgaan, als er op mij van uitging.

* *

Na vooraf te hebben gewezen op het eigenaardig karakter van de Deputaten-vergadering waarvoor deze rede zijn inleidend woord was, als niet de Stembus-campagne, maar de reorganisatie der Anti-Revolutionaire Partij tot taak hebbend, teekent Dr. Kuyper in het *eerste* deel het verleden van het Calvinisme ten onzent, met name op politiek gebied. Motief is hem daarbij dat »alle reorganisatie moet aansluiten aan het verleden en aan wat in dat verleden zich organiseeren mocht«. Dan, en hier komt terstond uit de eigenaardige mentaliteit van den Leider, die èn Staatsman èn Theoloog is, hij belicht zijn teekening van dat verleden met de eeuwigheidsgedachte, die in het ons Christenen zoo bekende woord uit de Jesajaansche profetie ligt: *Een wortel uit een dorre aarde.*

Dus belicht, doet de redenaar, teekenend met enkele forsche trekken, zijn hoorders het Calvinisme *zien*. Zien, gelijk het ten onzent ontstond en opbloeide in de 16e, om reeds sedert de tweede helft der 17e eeuw te gaan kwijnen, op het einde der 18e eeuw te versterven, doch in de eeuw die het naast achter de onze ligt, weer te herleven. En bij dezen kijk, dien de Spreker zijn gehoor op ons calvinistisch verleden geeft, verzuimt hij dan niet op analogie, op overeenkomst met Israels verleden te wijzen.

Dit eerste deel resumeerend, onderscheidt Dr. Kuyper in de worsteling, die met en door Groen van Prinsterer sedert de herleving van het Calvinisme, ook op politiek gebied inzette, vier phasen, en de vierde is dan de tegenwoordige, die »zich kon aankondigen in het geroep om *Reorganisatie*« (p. 7). Om Partij-Reorganisatie en, naar de Spreker er aan toevoegt, Revisie van ons Program. (p. 18).

* *

Was voor de teekening van het Calvinistisch verleden, in het eerste deel het motief dat »alle reorganisatie zich moet aansluiten aan het verleden", het *tweede* deel der rede zet in met een zeer sterk aandringen om, bij de thans tot »levensbehoefte geworden reorganisatie", vast te houden aan wat ik zou willen noemen de historische continuiteit. Ook in dit deel der rede brengt Dr. Kuyper de eeuwigheidsgedachte die ligt in dat *Een wortel uit een dorre aarde*, weer op den voorgrond. Met dat: »Op onze aarde, d. i. in onze menschelijke samenleving, kan 't zoo ligt verdorren, en eenigijk in den Wortel, die onder deze dorre aarde tieren blijft, d. i. in Christus, schuilt dan de hope der weeropleving", (p. 9), verwijst hij naar den geestelijken ondergrond van het Calvinisme. En daarmee doet hij wat ik zooeven noemde het vasthouden aan de historische continuiteit en wat hij zoo teekenend noemt het »zich niet laten afvallen van uw geestelijken ondergrond," voor zijn hoorders zien *sub specie aeternitatis*. Dit tweede deel is dan verder, onder aanwijzing weer van analogie met wat Israel's historie leert omtrent: »een rusteloos op en neer deinen; een nu eens uitstralen van tintelenden levensgloed en dan weer verdorring, waarop eerst na eeuwen de vonk opgloorde«, een doorgaand waarschuwen tegen het gevaar van dat zich »laten afvallen van den geestelijken levensgrond.«

'n Waarschuwing, versterkt met voorbeelden, als historisch document, uit de geschiedenis van het Calvinisme ten onzent in de 17e en 18e eeuw. Voorbeelden, die Kuyper met zijn systematischen geest dan in drieerlei groep ordent, waar hij zegt: »Al spoedig groeide allereerst het aantal van hen, die voor de religie koel en koud geworden, in den slaafschen dienst van den geldgod afdoolden. Daarnaast week even eenzijdig een tweede groep uit, die van de wereld afzag om zich in kleine »Gezelschappen« te verarmen en te vergeestelijken. En tusschen die beide in hield als derde een nog altoos breede groep stand, die wel even gretig als de priesterknaap in Mammon's tempel, met beide handen naar 't goud en zilver greep, maar toch er niet in opging en zweven bleef bij de Vijf Artikelen van Dordt.« (p. 10).

En in het slot van dit tweede deel heet het dan: »Zoo bleef het, en werd het zelfs in immer droever zin op onze erve steeds meer, de *dorre aarde*" en (de verkorenen die zalig worden nu buiten gesloten) sproot uit den Wortel in Christus geen kiem meer uit, die Land en Volk doordringen en tot nieuw opleven bezielen kon. Ja, meer nog, het werd hier erger dan waar ook." (p. 11.)

Aldus was ten onzent de situatie op het einde der 18e eeuw toen, in de dagen der Fransche Revolutie, »geheel Nederland zich van het Kruis van Golgotha afwendde naar den Vrijheidsboom".

* *

In het begin van het *derde* en laatste deel zijner rede stelt de redenaar dan, teruggaande op het: »Ja meer nog, het werd hier nog erger dan waar ook«, erger dan in Frankrijk zelf, dan in Amerika, Engeland en Schotland, de vraag: »Waaraan nu is dit smadelijke zonder weerga van onze toenmalige positie te wijten?« en zijn antwoord op deze vraag is dan: Aan *het allen verband verzakend individualisme.*

Hier raakt Kuyper aan het groote probleem van de verhouding tusschen het bijzondere en het algemeene, het individueele en het sociale, den eenling en de gemeenschap. De mensch is, al maakt zijn individualiteit, zijn anders-zijn dan alle anderen, hem ook tot meer dan een exemplaar van de soort, naar Gods bestel, 'n gemeenschapswezen. Maar in de denkwereld der 18e eeuw was al meer het sociale achtergesteld bij het individueele en de eenling ten slotte zoo losgemaakt van de gemeenschap, dat hij in zijn ingebeelde loshandigheid met Kain ging vragen: ben ik mijns broeders hoeder?

Dit individualisme, wat men ook als ethisch atonomisme zou kunnen aanduiden, was het booze, wijl Gods bestel ontkennend beginsel der Fransche Revolutie; vond zijn toepassing op staatkundig, op religieus en straks ook op ekonomiesch gebied; en het is dit beginsel hetwelk nog nawerkt in het Liberalisme.

»Tusschen de twee zoo rechtstreeks tegen elkaar indruischende bewegingen als uitging in Genève eenerzijds van Calvijn, en anderzijds te Parijs van de constituante« (p. 13), — de Nationale vergadering welke in den tijd der Fransche Revolutie in 1791 de nieuwe grondwet ontwierp, — ziet dan Kuyper, met zijn sterke combinatie-gave en zijn scherp oog voor de »eenheid der tegendeelen«, een overeenkomst.

»Voor den Calvinist staan alle uitverkorenen één voor één en allen te zaam ingeschreven in het Boek des Levens, niet een zal er ooit afgedaan, maar ook niet een komt er ooit bij« (p. 14.) Maar, wie deze waarheid nu niet verder en bij het licht van Gods Woord doordenkt en dan vergeet, »hoe geen verkiezing anders dan in den Christus denkbaar is, en hoe al Gods uitverkorenen, in den Christus als in een lichaam liggen saamgevat, voor hem ontbreekt dan alle verband« (p. 14). En ook hier klinkt weer door de rede heen de Jesajaansche godspraak, wanneer hij er aan toevoegt: »Verkiezing, maar nooit anders dan in Christus. In de *dorre aarde*, maar *uit den wortel*«. Bij het, in zijn denken, verbreken van dezen organischen samenhang »doolt dan een Calvinist af, maar het pure alle verband missende en als ju een hoop zandkorrelen uiteenspattend individualisme«. (p. 14).

Iets wat op p. 13 teekenend heet: »ontspoord Calvinisme«.

Juist de grondgedachte, het grondbeginsel van de Fransche Revolutie.

En daarmede is dan het antwoord gegeven op de vraag, in het begin van dit derde deel gesteld en die daarin later ook dûs wordt geformuleerd: „hoe is 't te verklaren, dat ditzelfde Netlerlandsche volk, dat voor pas twee, drie eeuwen de glorie van het Calvinisme tot den hoogsten luister had opgevoerd, op het einde der 18de eeuw, gereeder dan eenig ander volk, zich in de armen der revolutie wierp?« (p. 13).

Daarbij komt dan nog, en ook hier wordt de aandacht op gevestigd, dat het *milieu* waarin wij leven, „de splitsing van onze erve in op zich-zelf liggende en scherp ingedijkte polders, van meetaf schier alle eenheidsbesef had doen te loor gaan" (p. 15). Een gedachte welke, in verband met het individualisme, als „een trek in ons volkskarakter«, dan nader wordt uitgewerkt.

Na dan van den Napoleontischen tijd te hebben gesproken en van den dageraad onzer nationale vrijmaking in '13, brengt de redenaar met dank aan God, ter sprake, dat, »na België's afval, wat eens de vaderen berielde, niet enkel op Godgeleerd, maar ook op staatkundig terrein weer zoo krachtige teekenen van herleving begon te vertoonen."

Hier sluit de rede weer aan bij haar begin waarin op »een door Reorganisatie vaster zetten van onze Antirevolutionaire Partij" als de bijzondere taak dezer Deputatenvergadering werd gewezen.

'n Taak, voor den individualist, voor den »ontspoorden Calvinist", niet dan maar wereldsch gedoe; voor den Calvinist, die zich van den band der gemeenschap óók met zijn Land en Volk bewust is, een taak bij wier vervulling hij weet te *dienen* zijn God.

En na door zijn toespraak het gehoor in dat bewustzijn te hebben gesterkt, spreekt Dr. Kuyper dan, op het einde van de rede, met al de detail-kennis waarover hij als ervaren Staatsman beschikt en terwijl gij er het: *een wortel uit een dorre aarde* voortdurend in kunt beluisteren, over de twee onderwerpen van praktische politiek die aan de orde zijn: Partij-Reorganisatie en Revisie van ons Program.

* *

Ik noemde in den aanvang deze politieke rede daarom van belang voor het leven onzer gereformeerde kerken, wijl zij de beteekenis van het Calvinisme op zoo duidelijke en klare wijze releveert. Ik dacht daarbij allereerst aan het in haar zoo sterk doen uitkomen van twee gedachten. Eenerzijds de rechte verhouding tusschen religie en gods*dienst*. Anderzijds tusschen, wat ook een niet-Calvinist onzer dagen, de Heidelberger hoogleeraar Ernst Troeltsch, in het Calvinisme zoo hoog waardeert en wat hij dan omschrijft als: »het buitengewoon sterken van het persoonlijkheidsbesef door de idee van de uitverkiering en tegelijk het hierdoor gegeven zijn van de idee der gemeenschap". 'n Omschrijving, op wier juistheid ook wat het laatste gedeelte betreft, zeker niet valt af te dingen mits men, zooals Kuyper in zijn rede aantoont, voor zijn denken „de verkiezing in Christus" niet uitschakelt.

Maar dat zal niet doen wie met Kuyper de godsgedachte uit Jesaja 59 : 62b »*een wortel uit dorre aarde*" gegrepen heeft. Hij toch verstaat dan, dat, gelijk naar Gods bestel in de natuur, uit den levenden wortel, die in en onder den dorren, dooden grond ligt, weer opschiet een loot of spruit, zoo ook, naar Gods bestel in de genade, uit den levenden Christus, die in en onder het, door de zonde verdorde en verstorven menschelijk geslacht kwam, weer telkens opschiet en uitspruit en opbloeit het leven. In den eenling en in de gemeenschap en in haar in al haar verbijzonderingen, ook in die van Maatschappij en Staat.

Dan, ook en in de tweede plaats noemde ik deze politieke rede van belang voor ons kerkelijk leven, omdat er zoo onomwonden in wordt uitgesproken: »Het tintelend opbloeien *uit den Wortel*, en het weder als verdwijnen van wat opbloeide *onder de dorre aarde*, blijven elkaar in de historie steeds afwisselen". (p. 17.). Want laat het al zoo zijn, dat gevaar van verdwenniging, inzinking, verbastering van calvinistisch leven, ons kerkelijk leven heden ten dage bedreigt, niet door daar over te klagen kinderen van den weemoed te worden, maar door, in innige levensgemeenschap met Christus, in Wien wij als gelooviger zijn geworteld, als mannen van den ernst er tegen te strijden, is het te keeren.

G.

Officieele Berichten.

De classis 's-Gravenhage van de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft in plaats van Ds. D. Sikkel van Leidschendam benoemd tot actuarius Ds. W. S. Pontier van Maasdijk.

— —

Vergadering van de Gereformeerde Kerken in de Classe Amersfoort, 17 Oct. 1916.

1. Namens de roepende Kerk van Renswoude wordt de vergadering geopend door haren consulent, Ds. de Jager, van Scherpenzeel.

2. Blijkens de credentiebriteven zijn alle Kerken wettig vertegenwoordigd. Aan twee diakenen wordt, de redenen gehoord waarom geen ouderlingen afgevaardigd zijn, keurstem verleend.

3. In het moderamen nimen, naar toerbeurt, zitting: Ds. Donner, praeses, Ds. Teerink, assessor; terwijl wegens het vertrek van Ds. de Jonge naar Heerde, Ds. Van Arkel, op verzoek, zich bereid verklaart dituaal het scribaat waar te nemen.

4. De notulen der vorige vergadering worden door den waarnemenden scriba gelezen en door den praeses getekend, na door de vergadering te zijn goedgekeurd.

5. Het aangevraagd praepatatoir-examen van een candidaat in de Theologie kan, wegens een droevig sterfgeval in zijne familie, op deze vergadering niet doorgaan.

6. Een schrijven van Ds. de Jonge, die naar Heerde is vertrokken, waarin deze hartelijk afscheid neemt van de classe, zal door den scriba, namens de vergadering, worden beantwoord.

7. Aan een broeder, die een bezwaarschrift heeft ingezonden met de nadrukkelijke bijvoeging nog geen beroep te willen doen op de Classe, zullen zijne stukken worden teruggezonden.

8. Aan een protesteerenden broeder zal een schrijven worden gericht, dat op zijn Kerkeraad hem het antwoord der Classe zal worden medegedeeld.

Een bezwaarschrift van een anderen broeder wordt, wijl de zaak reeds zijn beslag heeft gekregen, voor kennisgeving aangenomen.

9. Aan de Kerk van Nieuw-Loosdrecht wordt een steun van minstens *f* 150 voor het predikants-tractement toegezegd.

10. De Kerken in deze Classe worden opgewekt tot krachtigen steun van den Evangelisatiearbeid der, Geref. Kerken in N.-Brabant en Limburg.

Tot classicaal correspondent wordt benoemd Ds. Munnik, asc. Ds. Horjus.

11. Een bericht van de Classe Winschoten, dat Ds. Knotnerus eervol is losgemaakt van de Kerk van Westerlee, wordt voor kennisgeving aangenomen.

12. Aan de Commissie voor de herziening en het laten drukken der Huishoudelijke Regelingen wordt dank gezegd voor haren arbeid.

13. Ds. de Jager, die naar Kamerik vertrekt, wordt door den praeses op hartelijke wijze toegesproken, en aan Z.Eerw. wordt acte verleend van eervol ontslag.

14. Tot consulent van Bunschoten A wordt Ds. H. A. Munnik, van Renswoude Ds. A. Rolloos en van Scherpenzeel Ds. H. Teerink benoemd.

15. Bij de rondvraag naar art. 41 K. O. wordt aan enkele Kerken advies verstrekt.

16. Benoemingen:

Tot Scriba voor 1917: Ds. M. M. Horjus; Quaestor: H. Koning.

Archiefbewarende Kerk: Amersfoort.

Voor approbatie van attesten en aanwijzing van consulent in tusschentijdsche vatatures: Amersfoort en Baarn.

Voor het Studiefonds: Ds. J. G. Meijnen en Ds. H. Teerink.

Voor Examina: Ds. J. G. Meijnen en Ds. R. E. van Arkel.

Voor Kerkvisitatie N. G.: Ds. A. Rolloos en Ds. H. Teerink; Sec. Ds. A. M. Donner; Z. G.: Ds. M. M. Horjus en Ds. J. G. Meijnen; Sec. Ds. Joh. H. Rietberg.

Voor samenwerking der Geref. Diaconieën binnen de Classe voor verpleging van on- en min-vermogende kranksinnigen: Ds. H. A. Munnik, Ouderl. G. Schimmel en Diaken G. v. d. Meulen.

Voor art 13 K. O.: Ds. H. Teerink; sec. Ds. A. M. Donner.

Theol. Faculteit der V. U.: Ds. R. E. v. Arkel.

Theol. School: Ds. A. M. Donner.

Zending: Ds. J. G. Meijnen; sec. Ds. R. E. van Arkel.

Hulpbeh. Kerken: Ouderl. E. J. van Ommen.

Vacature beurten: Ds. H. Teerink.

Voor Rijn-Pruisen: Ds. R. E. van Arkel; sec. Ouderl. G. v. d. Woerd.

Evangelisatie-arbeid in N. Brabant en Limburg: Ds. H. A. Munnik; sec. M. M. Horjus.

Voor de Zending onder de Joden: Ds. M. M. Horjus; sec. Ds. J. Offringa.

Voor Bezwaardiensten: Ds. J. Offringa; sec. Ds. J. G. Meijnen.

17. De collecten en bijdragen worden geïnd.

18. De vacature-beurten worden geregeld als volgt:

Nieuw-Loosdrecht: Ds. Horjus en Ds. Donner. Maartensdijk: Ds. Munnik, Ds. Meijnen en Ds. van Arkel.

Renswoude: Ds. Rolloos en Ds. Offringa.

Scherpenzeel: Ds. Teerink.

19. De volgende vergadering zal gehouden worden 9 Januari 1917. Roepende Kerk is Scherpenzeel. Praeses is Ds. Meijnen.

20. 't Persverslag wordt gelezen en goedgekeurd. De praeses sluit de vergadering en eindigt met dankzegging.

H. Teerink, *Assessor.*

Buitenland.

Engeland. De bisschop van Londen over het ophouden van den oorlog.

De bisschop van Londen die, gelijk wij reeds mededeelden, zich vooropgesteld heeft in de „National Mission", sprak dezer dagen bij een samenkomst gehouden in Church House ten behoeve van de zending in Jerusalem en het Oosten. Hij liet daarbij de volgende woorden hooren: „Er bestaat groote hoop, dat na de tegenwoordige National Mission Engeland ten slotte een zendingsvolk worden zal. Er is slechts een zaak die den oorlog zal doen ophouden. Dit is niet het overwinnen van de Duitschers, maar het vervullen van de aarde met de kennis des Heeren gelijk de wateren de zee overdekken. Een van de groote redenen waarom wij als Engelsche natie boete hebben te doen, is, dat wij niet genoeg een zendingsvolk geweest zijn. Het Britsche rijk was bestemd een groote kandelaar te zijn van waar uit het licht zou schijnen over de geheele wereld, maar het Engelsche volk heeft het niet voor dat doel gebruikt. Dit zal veranderd worden door de „National Mission".

Wie zou het niet wenschen? In elk geval is het verblijdend, dat de Engelsche bisschop zich aldus heeft uitgesproken. Maar zal het ideaal wat hij zich voorstelt, niet eerst verwezenlijkt worden wanneer de Christus wederkomt op de wolken des Hemels?

Gemengd Nieuws.

Gelijk in Duitschland, heeft men ook in Engeland veel last van de bandeloosheid der jeugd. Vele vaders zijn naar het front, en het gevolg is dat de kinderen zonder het noodige toezicht zijn en zich overgeven aan straatschenderij, terwijl het aantal misdaden, door kinderen gepleegd, toenemt. Een groot aantal kinderen komt te 4 uur uit de school; menige moeder is niet te huis, omdat zij in de munitie fabrieken werkt, en daarom is de straat de eenige toevlucht, met de bekende gevolgen. Er zijn daarom te Londen een en twintig scholen tot speelplaatsen ingericht; men wil nu alle scholen na 4 ure openstellen om de kinderen nuttig bezig te houden. Wanneer elk kind een kwart penny per avond betaalt, kunnen de kosten gedekt worden.

Winckel.

Voor Kinderen.

VERLOREN DOCH NIET VOOR ALTIJD.

VI.

Ontrekkingen.

Wat de beide heeren met elkander verhandelden is te begrijpen, al hebben zij het nooit verteld. De uitkomst was dat zij besloten een belangrijke som — 't schijnt een 400 gulden te zijn geweest — van de studenten te eischen. Wel vond de eigenaar van den haan dat veel te hoog, maar de man van het museum zei: »Volstrekt niet. Zij hebben zeker bij mij voor een 300 gulden bedorven. Daarbij, als wij dreigen er een rechtszaak van te maken, komen ze wel over de brug«.

„Maar we krijgen de burgerij tegen ons, die nu in deze zaak op onze hand is.«

»Niet onmogelijk, maar ik heb er op gerekend. Het gaapt wijder dan het bijt. Als we hoog inzetten kunnen we makkelijk wat laten vallen.«

Onze vriend Wulfert voelde zich weinig op zijn gemak toen hij, die als de hoofdaanlegger van het zaakje was aangewezen, bezoek ontving van den eigenaar van den haan, en vernam wat van hem en zijn vrienden werd gevorderd en het dreigement daar achter. Hij gaf nu veel lieve woorden en beloofde met de vrienden alles te zullen bespreken. Ook bood hij nederig aller verontschuldiging aan.

»Best, best«, zei de andere, »en een goede leer voor een volgenden keer. Ik hoor nu wel spoedig wat van u.«

Toen Wulfert des avonds met de vrienden bijeen was, ging het heel wat minder vroolijk toe dan eenige dagen geleden. Wel waren er in het groepje wier ouders desnoods best het gevraagde konden betalen, maar de meeste heeren staken reeds diep in schuld en waren platzak. Na veel pratens werd besloten dat Wulfert verder zou onderhandelen en trachten de schâvergoeding op 250 gulden te brengen. Maar het slimste voor hem nog was, dat de vrienden hem hoofdzakelijk wilden laten opkomen voor de betaling.

Wulfert had daar veel tegen, doch de heeren brachten hem aan het verstand, dat hij zelf de eerste was geweest die van betalen had gesproken. Dat nu viel niet te loochenen. Ronduit te zeggen dat zijn vader zelf moeite had rond te komen, en hoe hij, Wulfert, altijd kort werd gehouden, daarvoor schaamde hij zich. Zoo ging hij dan met een bezwaard hart naar den man die antwoord wachtte. Het gelukte hem den gewenschten afslag te verkrijgen en de belofte dat met den man, bij wien was ingebroken alles zou geregeld worden. Zoo verliep alles goed, maar er was meer.

Want Wulfert wist zeer goed, dat minstens een vijfde van de te betalen som voor zijn rekening zou komen, en daarvoor bezat hij geen duit. Veeleer stak hij, gelijk zijn vrienden, hier en daar in de schuld.

Intusschen er moest raad geschaft, en spoedig ook. Zoo bleef er niets over dan een brief aan moeder te schrijven, waarin hij meldde dringend verlegen te zijn om een vijftig gulden. Waarvoor die eigenlijk noodig waren zou hij later wel eens uitvoerig schrijven. Thans vertelde hij er slechts zooveel van als hij kwijt wilde wezen, wel wetend dat moeder hem niet in den steek zou laten, nu zij wist dat hij schuldeischers had die niet wachten wilden.

Met de eerste gelegenheid werd de brief verzonden. Hij bereikte ook zijn bestemming en werd behoorlijk aan het huis van den dominé afgegeven. Het trof zoo, dat de vrouw des huizes dien dag op bezoek was, en zoo kwam de brief, die aan haar gericht was, bij de brieven van den leeraar te liggen, en kreeg deze hem dan vanzelf in handen.

Nieuwsgierig en min tevreden dat er op deze wijs, achter hem om, brieven werden gewisseld, scheurde hij den brief open en las den inhoud. Deze vervulde hem met gewaldigen toorn. Wat haalde zijn zoon nu weer uit? Zou hij dan nooit willen dengen? Waar had hij nu zoo veel geld voor noodig? Vader vermoedde weinig goeds en maakte zich schrikkelijk boos over de handelwijs van zijn zoon. In der haast schreef hij een kort briefje aan diens huiswaard, met dringend verzoek hem in te lichten omtrent het gedrag van Wulfert, en waarvoor deze zoo dringend een vrij hooge som geld kon noodig hebben. Hij drong op spoedig antwoord aan en — niet vergeefs.

Zooals ik vroeger zei, was de huiswaard een bejaard man, die een zeer huiselijk leven leidde, en zich weinig met de buitenwereld bemoeide. In gewone omstandigheden zou hij dan ook weinig aan vader over Wulfert hebben kunnen schrijven. Doch het geheurde met den haan en het vervolg daarop waren zoo algemeen bekend geworden dat zelfs deze stille luidjes er van gehoord hadden en niet minder van de schâvergoeding. Zoo was 'er dus eenige stof tot schrijven. Binnen enkele dagen had de predikant een brief, die hem zoowat geheel op de hoogte bracht, en die aldus eindigde:

»Hoe onaangenaam het ook is, toch raad ik u het geld te betalen. Anders zouden de gevolgen wel eens heel ernstig kunnen zijn. Ook uw goede naam is er mee gemoeid«.

Bij nadenken moet de dominé erkennen, dat de briefschrijver gelijk had. Zoo schreef hij dan terug dat hij op zich nam wat redelijk was te betalen, hoe zeer het hem ook stuitte. Hij voegde er echter een scherpe vermaning bij aan den huiswaard die zoo weinig acht geslagen had op handel en wandel van Wulfert. Want ik vergis mij zeker niet, zoo schreef de dominé, dat er vóór deze geschiedenis al vrij wat meer gebeurd is, dat ik had moeten weten. 't Is een slecht voorbeeld dat iemand geeft die voor predikant bestemd is. In alle geval verzoek ik u nog uitvoerige inlichtingen omtrent het laatste voorval, dat mij nu zoo duur te staan komt.

Het antwoord werd zoodra mogelijk gezonden, en de leeraar kreeg wat hij gevraagd had: een uitvoerig verhaal van het gebeurde. Hij kon zijn oogen niet gelooven toen hij alles las, ook wat vroeger reeds was voorgevallen. Het slot van de zaak was dat vader er met het betalen van 40 gulden afkwam. En daarmee was de zaak uit, althans wat de stad betreft, waar na een maand alles bij de meesten was vergeten.

Maar niet alzoo in den kring van het gezin. Vader had met moeder over alles gesproken, en toen was het duidelijk geworden dat Wulfert van huis geld ontving waar vader niet van wist. Natuurlijk werd deze hierover ernstig ontstemd. Hij verweet zijn vrouw, zeker niet geheel tenonrechte, dat zij Wulfert bedierf. Daarop viel niet veel te antwoorden, en het treurig gevolg was, dat tusschen den dominé en zijn vrouw een groote verwijdering ontstond, die het huiselijk leven verbitterde.

Wat Wulfert betreft, die ontving van vader een korten maar zeer ernstigen brief, waarin hem gezegd werd dat, viel er weer iets dergelijks voor, zijn studentenleven uit zou zijn. Al wat ik hoor, schreef vader, toont dat gij volstrekt niet begrijpt voor welk een verheven taak gij u voorbereidt. Daarbij geeft gij roekeloos geld uit, terwijl gij weet dat uw ouders moeite hebben de kosten van uw studie te betalen. Daarom kort en zakelijk, beter uw leven en grondig. Zoo niet dan is uw studeeren uit en moet ge een handwerk opvatten. Ik hoop dat ge uw dwaasheid zult inzien, en bij den Heere licht en kracht vragen, die ge zoo zeer noodig hebt.

* *

BRIEFWISSELING.

N. N. te D. Ook de tweede brief is ontvangen, met het doosje. Op punt 2 hopen we nu eerlang te antwoorden.

Hoogenbik.

Ingezonden Stukken.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*).

Hooggeachte Redactie!

Mag ik een kort berichtje geven, naar aanleiding van het stukje gevolgd op het door *De*